

LOCALITATEA HOREZU ÎNTRE ANII 1948 ȘI 1989

Constantin MĂNESCU¹

HOREZU LOCALITY BETWEEN 1948 AND 1989

ABSTRACT

This work presents the history of Horezu between 1948-1989, from an economic, cultural and socio-political and religious point of view. This is the period of the communist regime in our country, to which the locality of Horezu was also subjected.

Keywords: Horezu, communism, economy, culture, society, religion.

1. Situația localității sub aspect economic și cultural

Anul 1948 vine cu un control al comuniștilor în toate domeniile de activitate ale societății. Instaurarea regimului comunist va aduce cu sine măsuri drastice, după care se va conduce întreaga economie românească între anii 1948-1989. În domeniul industriei, prin Legea nr. 119 din iunie 1948 votată de Marea Adunare Națională, au fost naționalizate toate bogățiile subsolului care nu se aflau sub proprietatea statului, precum și întreprinderile individuale, societățile de orice fel și asociațiunile particulare industriale, bancare, miniere, de transporturi și telecomunicații. Scopul acestora a fost crearea sectorului socialist de stat și asigurarea premiselor trecerii la conducerea planificată a economiei naționale și aplicarea politicii de industrializare forțată de mai târziu. La Horezu, trece în proprietatea statului fabrica „Tăbăcăria Românească”, evacuată din Bacău în virtutea ordinului Ministerului Economiei Naționale nr. 201 din 24 martie 1944 și sosită la Horezu la data de 20 iunie 1944². Aceasta era o fabrică de talpă, pielărie și harnașamente, care a ajuns în scurt timp o unitate economică reprezentativă a județului și care, în anul 1949, a fost înglobată în cadrul Cooperației Meșteșugărești Horezu³. În aceeași perioadă se desființaseră obștile satești de pe teritoriul comunelor Romani și Horezu, precum și băncile (Banca Populară „Progresul” din Horezu, Banca Populară „Văleanu” din Romani, Cooperativa „Brădulețul” din Romani și Cooperativa „Țăranilor” din Horezu)⁴.

După ce a fost rezolvată problema industriei, a venit rândul agriculturii. În 29 iunie 1948 a luat ființă Comisiunea de Stat pentru Colectarea Cerealelor, iar prin Decretul nr. 121 din 6 iulie 1948 s-a stabilit regimul de colectare a cerealelor direct de la batoză, prin așa-numitele cote, regim care s-a menținut până în anul 1956. Cotele erau așa de mari, încât preluau maximum de la producător. Adesea țăranii cumpărau de pe piață cereale pentru a „livra” cotele. Țărănimea trebuia convinsă prin organele

¹ Preot paroh, doctor în istorie, parohia Horezu II-Urșani, județul Vâlcea.

² Serviciul Județean Vâlcea al Arhivelor Naționale (în continuare: SJVIAN), Fond *Prefectura județului Vâlcea*, dosar nr. 9/1944, f. 423, 245 și 282.

³ Primăria Orașului Horezu (în continuare: POH), *Fișa monografică a Orașului Horezu*, p. 20.

⁴ Corneliu Tamaș, *Istoria Horezului*, Râmnicu Vâlcea, Editura Conphys, 1995, p. 163.

de partid să-și predea pământul și inventarul agricol pentru a intra în „colectivă”. Plenara Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român din 3-5 martie 1949 a aprobat programul care propunea transformarea socialistă a agriculturii și declanșarea campaniei de colectivizare. Între anii 1949-1962 s-a desfășurat procesul de colectivizare, care a constat în confiscarea proprietăților agricole private și comasarea lor în ferme agricole administrate de stat.

În aceste condiții, principalele mijloace de producție au trecut în proprietatea statului și la Horezu, unde întreaga zonă a suportat efectele acestor transformări. Dacă în anul 1948 se înregistrau în Horezu 144 de pluguri, 3 grape de fier, 297 care și căruțe, 102 cai, 6 măgari, 568 boi de muncă, 695 vaci și tineret bovin, 4.838 ovine și 378 de capre, 580 de porci, 3.702 păsări de curte, 95 de stupi și 551 câini⁵, în anii ce vor urma numărul acestora se va diminua, pentru că o parte din ele vor trece în proprietatea statului. Pădurile sunt preluate și administrate de Ocolul Silvic Romani, iar pășunile sunt preluate de Primărie. Prin decizia nr. 1 din 1949, dată de primarul comunei Horezu, Ion T. Șodolescu, se fixa Piața comunală, formată din piața principală și piața secundară. În decizie se făcea referire la faptul că „în această comună funcționează mai bine de 100 de ani târgul săptămânal în fiecare zi de sâmbătă, cu obor pentru vânzări de vite și diferite mărfuri de uz casnic”⁶.

În locul obștilor de moșneni se înființează „Întovărășirea” Horezu, tot o formă asociativă cu proprietate în devălmășie, dar cu libertăți și drepturi ale membrilor săi restrânse, puse pe baze comuniste. Satului Tănăsești i s-au naționalizat obștea, proprietățile de pădure și Măgura lui Dobrei. Tot acum s-a hotărât desființarea pur și simplu a satului și mutarea țăranilor în alte zone, chiar aducerea lor la Horezu, pentru sistematizarea localității. Sătenii, evident, nu au putut accepta o măsură irațională de acest fel și au protestat sub diferite forme față de autoritățile vremii, amenințând cu nesupunerea și refuzând să-și părăsească gospodăriile și locurile natale, mulți dintre ei fiind hotărâți să trăiască chiar la grajdurile vitelor și chiar să-și amenajeze tradiționalul bordei. „Întovărășirea” își va schimba pe parcurs denumirea și se va numi „Asociația Zoopomicolă” Horezu, cu activitate până la Revoluția din 1989, când rămâne numai cu activități de prestări servicii: joagăr, circular etc.

Deși localitatea Horezu nu a fost cooperativizată, locuitorii ei au fost obligați să intre în acele Gospodării Agricole Colective (GAC), numite și Gospodării Agricole de Stat (GAS), înființate la noi după modelul sovietic al colhozurilor, la 6 iulie 1949. În cadrul acestora, iau ființă după anul 1959 fermele de stat Bela și Bârzoteni, organizate pe fosta moșie Budurăscu și prin comasarea unor terenuri ale populației. Ferma de stat Bela, organizată între anii 1959-1965, se întindea pe o suprafață de 302 ha, plantată cu pruni, meri și vișini. În cadrul aceleiași ferme, în anul 1985 se înființează și o îngrășătorie de bovine cu 200 de capete, se construiesc grajduri, se înființează o distilerie și cuptoare pentru uscat prune, care funcționează începând cu anul 1987. Ferma Bârzoteni, situată la limita dintre Horezu și comuna Vaideeni, este înființată în anul 1977 în scopul îngrășării mieilor, fiind construite aici patru tronsoane cu o capacitate totală de 20.000 de capete, cu scopul ca 90% din producția acestei ferme să meargă la export⁷.

---

⁵ POH, *Fișa monografică*, p. 21-22.

⁶ Valentin Ciocan, Vetuța Ciocan, *Istoria Horezului*, Râmnicu Vâlcea, 2012, p. 127.

⁷ POH, *Fișa monografică*, p. 18.

Aceste două ferme s-au contopit ulterior, formând Întreprinderea Agricolă de Stat (IAS) Horezu, pe lângă care a luat ființă și o Stațiune de Mașini și Tractoare (SMT), cu secții la Horezu, Bunești și Tomșani. În anul 1960, aceasta își schimbă denumirea în Stațiunea de Mecanizare a Agriculturii (SMA), cu specificul de prestări servicii în zonă sau la CAP-urile din județ, dar și la populație. SMA Horezu dispunea în anul 1989 de 63 de tractoare și de toată gama de mașini agricole (semănători, grape, prășitoare, pluguri etc.). Din anul 1993, ea a devenit societate comercială cu capital privat (SC AGROMECA SA).

În anul 1986 prin decizia fostului Consiliu Popular al județului Vâlcea se începe comasarea unor terenuri agricole ale populației în zona Ulmet-Dealul Ulmului, pe o suprafață de 160 de hectare, în vederea amenajării și înființării unei plantații pomicole – prun și alun –, care urma să fie administrată de Stațiunea de Cercetare Pomicolă Căzănești. Lucrarea a fost realizată în proporție de 80% până în anul 1989, după care, în anii 1990 și 1991, terenurile agricole au fost retrocedate cetățenilor⁸.

În 1949 s-a înființat Cooperativa Meșteșugărească „Întreținerea” Horezu, prin reunirea micilor meseriași, ca cismari, croitori, tâmplari, frizeri. Pe parcurs, aceasta și-a schimbat denumirea în Cooperativa „Ceramica” Horezu (1972) și s-a dezvoltat continuu, prin construirea de noi spații comerciale și de producție, deschizându-și noi secții de prestări servicii și ateliere, ca: tapițerie, croitorie în serie, cusături cu alesături, covoare oltenesti, tricotaje, marochinărie, ceramică, vopsitorie lână, cofură, ceasornicărie, artizanat lemn, împletituri alun, blănărie-cojocărie, țesături manuale și în războaie casnice, ajungând în anul 1989 la un număr de 43 de secții și un personal angajat de peste 700 de oameni. Multe din produse plecau la export în Anglia, Canada, Franța, Suedia, Italia, Germania, Olanda, SUA, URSS, Japonia, țările arabe etc. În prezent, cooperativa și-a redus considerabil activitatea, multe secții desființându-se sau lucrând cu personal redus.

În perioada anilor '50 se organizează și Cooperativa de Consum Horezu, prin reunirea posesorilor de prăvălii și a negustorilor, practicându-se comerțul cu amănuntul și alimentația publică. Se construiește un motel cu 30 de camere și 60 de locuri, și un restaurant (1970), un camping (1971) cu 32 de căsuțe și 64 de locuri în punctul „Stejari”, la ieșirea din Horezu spre Târgu Jiu. Cooperativa mai cuprindea o brutărie, industrie mică pentru bunuri de larg consum, prestări servicii și achiziții de produse agricole. De asemenea, se construiește un magazin universal în centrul localității, în anii 1978-1979, când se construiesc primele blocuri de locuințe în Horezu, prevăzute la parterul lor cu spații comerciale. Ca și Cooperativa Meșteșugărească, Cooperativa de Consum și-a restrâns activitatea, fiind nevoită să renunțe la multe sectoare, deoarece s-au vândut spațiile comerciale, magazinele au fost date în locație de gestiune, astfel că în prezent mai funcționează numai jumătate din personalul existent în anul 1989.

Existența unor bogate zăcăminte naturale în Depresiunea Horezului a condus la exploatarea lor, Horezu devenind astfel un puternic centru industrial, care coordona activitatea economică din zonă. Existau zăcăminte de lignit la Cucești, Alunu și Berbești, pădurile ofereau materia primă lemnoasă, în subsol se găsea minereul de fier. Se știa din vechime că în zona Horezu s-au aflat dintotdeauna lentile sau pungi

---

⁸ *Ibidem*, p. 19.

cu oxid de fier, pe care locuitorii le exploatau și utilizau ca fier pentru nevoile proprii⁹.

Abia în anul 1954 s-au dat în folosință în raionul Horezu primele obiective industriale organizate după modelul comunist. Acestea erau în domenii precum extracția de calcar, mozaic și fier, exploatarea cărbunelui, a lemnului, prelucrarea legumelor și a fructelor pomicole și de pădure. În anul 1959 se înființează Întreprinderea „Olga Bancic”, prin comasarea mai multor întreprinderi mici și mijlocii, la început cu activități de tip industrial, ca extracție și transport cărbune de la mina Cucești, transport piatră de calcar și ardere în cuptoare de var la Bistrița, obținerea de mozaic în aceeași localitate, confecționarea de cărămidă la Măldărești. Ca urmare a dezvoltării întreprinderii, aceasta își schimbă denumirea în Întreprinderea Județeană pentru Industria Locală (IJIL) Horezu, apoi în FPPS (1979), adică Fabrica de Producție și Prestări Servicii, adăugându-se noi secții, ca: fabrica de mobilă, covoare oltenești, croitorie în serie, bobinaj, fabrică de pâine, moară electrică, prefabricate din beton, confecții metalice, prestări servicii în construcții etc. Multe din produsele acestei întreprinderi erau exportate. În prezent, societatea are capital majoritar privat și se numește SC NOVA SA, cu activități de fabricarea mobilei, confecții de aluminiu, confecționarea de cărămidă, cu un personal de 130 de salariați, față de anii 1989-1990 când în unitate lucrau peste 850 de oameni. De menționat faptul că în Horezu își avea sediul și Întreprinderea Locală de Exploatare a Cărbunelui, care se ocupa cu exploatarea la Copăceni până în anii 1978-1979, iar după această dată s-a împărțit în două: Trustul de Construcții și Montaj Minier (TCMM), care asigura logistica la Întreprinderea Minieră, și Exploatarea minieră propriu-zisă, care-și desfășura activitatea în bazinul minier Berbești. În anul 1985, aceasta își mută sediul la Berbești, iar Trustul de Construcții Montaj Minier Horezu își mută sediul la Alunu¹⁰.

O altă întreprindere veche care a funcționat la Horezu a fost Centrul de Legume-Fructe (CLF). Acesta s-a desprins în anul 1959 dintr-o fostă Asociație Cooperatistă de valorificare a produselor agricole (AGEVACOOP), unde a funcționat împreună cu Cooperăția de Consum. Până la această dată, se valorificau și fructele de pădure: măceșe, zmeură, afine, păducel, chiar și jirul necesar crescătorilor de porci. Aceste activități economice erau supravegheate cu minuțiozitate de către conducerea comunistă, care fixa cote obligatorii pentru raioane, comune și gospodării. Pentru a colecta aceste produse agricole, unele Comitete Agricole ale Sfaturilor Populare foloseau metode de constrângere sau condiționau eliberarea actelor de predarea cotelor, fapt care l-a determinat pe Gheorghe Gheorghiu-Dej să trimită în toată țara ordinul MAI nr. 574.500 din 6 octombrie 1951, prin care atrăgea atenția că acțiunea de strângere a jirului să aibă un caracter absolut benevol și să nu fie trimiși la această acțiune elevi, învățători și profesori în timpul cursurilor, sustrăgându-i de la învățătură¹¹. CLF-ul a avut activități de preluare și comercializare legume-fructe, achiziții de la populație, prelucrare legume-fructe, producere și îmbuteliere de sucuri naturale, multe din produse mergând la export. A avut secții la Horezu, Tomșani și Măldărești. Din anul 1997, întreprinderea a intrat în stare de lichidare, în prezent fiind închisă.

---

⁹ Nicolae Maghiar, Ștefan Olteanu, *Din istoria mineritului în România*, București, Editura Științifică, 1970, p. 108.

¹⁰ POH, *Fișa monografică*, p. 22.

¹¹ SJVIAN, Fond *Primăria Horezu*, dosar nr. 5/1951, f. 127.

Între anii 1978-1984, localitatea Horezu cunoaște o puternică dezvoltare economică. În 1978 începe construirea fabricii de produse lactate, unitate care este dată în folosință în anul 1980, aceasta fiind în prezent în lichidare, o parte din active fiind vândute. Se extinde și își mărește capacitatea de producție și fabrica de pâine, care trece în subordinea Întreprinderii de Panificație Vâlcea, în anul 1980. În prezent, fabrica este închisă. În anul 1981 se pun bazele construirii Fabricii de stofe mobilă Horezu, unitatea fiind dată în folosință parțial în anul 1984 și în totalitate doi ani mai târziu. După anul 1989, activitatea acesteia intră în declin, se reduce personalul în mai multe rânduri, producția scade, iar în anul 2000 fabrica este vândută unui întreprinzător italian, care a încercat să-i schimbe profilul, în prezent fiind în stare de faliment.

Printre alte unități economice care au funcționat înainte de 1989 amintim: Vinalcool, Ocoalele Silvice Romani și Horezu, Centrul de Protecția Plantelor, Întreprinderea de Industrializare a Cărnii, Întreprinderea de Recuperare a Materialelor Refolosibile, Întreprinderea de Pajiști, Întreprinderea de Rețele Electrice, Autobaza de Transport Marfă și Călători (ITA), Întreprinderea Județeană de Transport (IJTL), Întreprinderea de Prospekțiuni Geologice (IPEG), Întreprinderea de Transport Specializat pentru Agricultură (ITSAIA) și altele. Majoritatea și-au restrâns activitatea, unele dintre ele chiar desființându-se. De menționat faptul că în anul 1989 se înregistra la Horezu peste 3.000 de navetiști care lucrau la întreprinderile din oraș.

Din punct de vedere cultural, localitatea Horezu cunoaște în această perioadă următoarele aspecte:

a. **Învățământul**

Perioada 1948-1989 este marcată de legea pentru reforma învățământului din 3 august 1948, prin care întreg învățământul este unificat și laicizat, potrivit modelului sovietic. În urma acestei reforme, în Horezu va funcționa Școala elementară de 7 clase, iar după 1962 de 8 clase. Primul director al Școlii elementare a fost învățătorul Ion Mihuț, iar ca profesori au fost Eleonora Comănescu, Valentin Tomescu, Tamara Grigoriu și Gheorghe Sbârnea. Prin stăruința directorului școlii elementare și ai autorităților locale, în comuna Horezu a fost înființată o Școală medie mixtă de 10 ani, care în anul școlar 1954-1955 a avut un număr de 40 de elevi admiși în primul an de liceu, având ca dirigintă pe profesoara Eleonora Comănescu. Aceștia au absolvit în anul 1956-1957, după care s-a trecut la școala medie de 11 ani. În anul 1958 n-au fost absolvenți, pentru că cei care erau elevi în acel an vor continua clasa a XII-a. După 1962, la ciclul gimnazial se adaugă clasa a VIII-a, astfel că școala medie va fi de 12 ani.

În anii 1960-1961 s-a construit primul local de școală cu două nivele și cu 12 săli de clasă. Acest lucru a permis desfășurarea învățământului dimineața, la toate clasele existente. În aprilie 1968, în urma reorganizării administrativ-teritoriale a țării, localitatea Horezu a fost înaintată ca oraș de categoria a III-a. S-au desființat raioanele și regiunile, Horezu nemaifiind centru de raion, ci doar oraș subordonat conducerii județului Vâlcea. În ce privește învățământul, nu s-au făcut noi reforme, ci doar s-a schimbat denumirea școlii medii în liceu. La Horezu va fi liceu real-uman, cu câte două clase la secția reală și una la secția umanistă în fiecare an de studiu.

În anul 1978 o nouă reformă a învățământului hotărăște transformarea liceelor teoretice (real-umaniste) în licee industriale cu diferite profile. Și la Horezu se va trece la liceul industrial, care va avea câte 6 clase la anii I și II ai primei trepte, ce

a devenit obligatorie, și doar câte trei clase la treapta a doua, după anul 1983 generalizându-se și treapta a doua. Acum se organizează ateliere școlare de croitorie, lăcătușerie și electrotehnică. Se construiește un nou local de școală cu trei nivele și 12 săli de clasă, o sală de gimnastică și un cămin internat pentru 200 elevi. Alături de învățători și profesori, vor preda cursurile de profil industrial 7 ingineri și 12 maiștri instructori. De aici se poate concluziona că învățământul din această perioadă era în concordanță cu politica de industrializare a țării, care trebuia să formeze „specialiști” în domeniul chimiei, electrotehnicii, construcțiilor de mașini, dar și pentru agricultură, sectorul economic ce trebuia să asigure exportul tuturor produselor agro-alimentare.

După evenimentele din decembrie 1989, liceul din Horezu și-a continuat activitatea cu un număr sporit de elevi, atât la ciclul primar, cât și la ciclul gimnazial și liceal. În perioada de tranziție s-au făcut unele îmbunătățiri. În anul 1993, pe când instituția avea statut de Grup Școlar, aceasta și-a ales ca patron spiritual pe domnitorul Constantin Brâncoveanu. În prezent, Liceul „Constantin Brâncoveanu” (singurul din localitate) cuprinde, pe lângă clasele I-VIII obligatorii, și clase de liceu cu diferite profiluri: real, uman, industrial, clase de profesională, clase complementare și clase de seral, iar după 1998 vor fi și clase cu învățământ la frecvență redusă. Structura de învățământ liceală-filiera teoretică se compune din următoarele specializări: matematică-informatică, științele naturii, filologie, științe sociale, iar filiera tehnologică se compune din următoarele profiluri: electric, mecanic, protecția mediului, industria textilă și a pielăriei, construcții industriale și lucrări publice. În toamna anului 2012 erau înscriși la Liceul Horezu 2.364 elevi, proveniți atât din Horezu, cât și din cele 25 de comune apropiate, acoperind o arie de aproximativ 800 km pătrați, îndrumați de aproximativ 150 de învățători, profesori și maiștri. Liceul are peste 120 săli de clasă, laboratoare și ateliere, precum și două săli de sport, fiind cel mai mare din județul Vâlcea și din regiunea Oltenia¹². Din anul școlar 1999-2000, Grupul Școlar „Constantin Brâncoveanu” Horezu a devenit școală reprezentativă, având dreptul de organizare a examenelor de titularizare în învățământ, lucru ce s-a realizat pentru prima dată pe 9 august 2000.

În orașul Horezu funcționează, într-o clădire reabilitată și modernizată de curând, un Club al Copiilor, în care sunt organizate activități extrașcolare, peste 1.100 de copii frecventând cercurile de pictură, ceramică, artă textilă, carturi, dansuri populare, fotbal, tenis de masă, ecologie, informatică și electronică. Începând cu anul 1994, tot la Horezu funcționează și o școală postliceală sanitară, ca filială a Școlii Postliceale „Carol Davila” din București.

b. Cultura populară

„Cocoșul de Hurez” avea să cânte pentru prima oară în afara ogrăzii lui de la Horezu în zilele de 7-8 august 1971, la Călimănești. În cadrul Festivalului de folclor „Cântecele Oltului” a fost integrat primul „Târg al olarilor”, amenajat în Parcul Ostrov de la Călimănești. Acesta avea să devină „Târgul Ceramicii Populare Românești «Cocoșul de Hurez»”, cocoșul devenind atunci un mesager al artei autentice, prin vestii ceramiști de la acea dată: Stelian OGREZEANU, Victor OGREZEANU, Victor

---

¹² Ancuța Vameșu, *Microregiunea Horezu. Studiu integrat al potențialului de dezvoltare*, noiembrie 2013, p. 17.

Vicșoreanu, Dumitru Mischiu, Constantin Buclescu, Dumitru Nedescu și Ion Popa¹³. Primele trei ediții ale acestui târg (1971, 1972 și 1973) au avut loc la Ostrov-Călimănești, iar la 23-24 august 1974, când a avut loc cea de-a IV-a ediție a târgului, „Cocoșul de Hurez” a fost adus în ograda sa străbună din Horezu, târgul fiind organizat an de an în frumosul peisaj de la „Trei Stejari”, la marginea dinspre Măldărești a Horezului. Ajuns la 1-3 iunie 2018 la cea de-a XLVIII-a ediție, cu participare a ceramiștilor din Franța, Italia și Spania, Târgul ceramicii populare românești de la Horezu promovează creația populară autentică, originalitatea și măiestria artistică a creatorilor, calitatea stilistică și funcționalitatea obiectelor. De menționat faptul că la cea de-a XX-a ediție a acestui târg (1-3 iunie 1990) a avut loc colocviul cu tema „Evoluția ceramicii populare și transmiterea acestui meșteșug tinerii generații”, specialiștii propunând ca Victor Vicșoreanu, liderul meșterilor populari din Vâlcea, să inițieze și să formeze noua generație de olari în contextul evoluției actuale a artei populare¹⁴.

La numele ceramiștilor menționați, se adaugă Eufrosina Vicșoreanu, Ion Vicșoreanu, familiile de olari Bâscu, Țambrea, Iorga, Mischiu, Giubega, Paloși, Olaru, Pietraru, Frigură și multe altele, care au ridicat meșteșugul olăritului la rang de artă, ceramica de Hurez constituind un „laborator” al creației populare contemporane. Între ei, s-a remarcat familia Vicșoreanu (Victor și Eufrosina, cu fiul lor Ion), creatoare a „stilului Vicșoreanu”, care s-a menținut în matca tradiției, dar s-a remarcat prin fantezia creatoare¹⁵. Toți ceramiștii din Horezu au făcut din „Cocoșul de Hurez” un brand cultural al Vâlcei și al țării, și din olărit un prodigious flux al patriotismului viu, în care frământarea creatoare a meșterilor s-a împletit cu viața fremătândă a oamenilor. Grație trudei și ingeniozității lor, confecționarea ceramicii de Horezu a fost declarată ca „meșteșug tradițional unic” și a fost înscrisă pe lista reprezentativă UNESCO a Patrimoniului Cultural Imaterial al Umanității, în cadrul celei de-a VII-a sesiuni a Comitetului Guvernamental pentru Salvarea Patrimoniului Cultural Imaterial, care a avut loc la Paris în zilele de 3-7 decembrie 2012.

Țesăturile și portul popular. Torsul și țesutul reprezintă două meșteșuguri specific feminine, care se aseamănă cu meșteșugul olăritului în două privințe. În primul rând ele s-au dezvoltat în zona Horezului dată fiind bogăția materiilor prime de aici (lână, păr de capră, in, cânepă, borangic, mai puțin bumbac, pe care l-au cumpărat localnicii). În al doilea rând au apărut din necesitate, pentru îmbrăcăminte și organizarea interiorului casei, și apoi au produs opere de artă. Este cazul mai ales al covoarelor și al scoarțelor, țesute mai întâi la Mănăstirea Hurezi, în realizarea cărora meșterii populari (femeile) au preluat elemente de factură orientală sau occidentală, dar le-au interpretat într-o manieră proprie, realizând obiecte de o valoare incontestabilă. Îndeosebi scoarțele aveau o importantă funcție ornamentală în interiorul caselor țărănești, fiind așternute pe pat și pe lavițe sau atârdate pe perete.

Portul popular este, de asemenea, în strânsă legătură cu cele două meșteșuguri, torsul și țesutul, având rădăcini adânci în străvechiul fond cultural traco-dacic.

---

¹³ Nicolae Sârbu, „Cocoșul de Hurez” – mesager al artei autentice, în „Orizont”, IV, nr. 861/10 august 1971, p. 3.

¹⁴ Gheorghe Deaconu, *Cronica de sărbătoare*. „Cocoșul de Hurez”, în „Izvorașul. Revistă de cultură populară”, serie nouă, II (XXIV), nr. 2/1991, Râmnicu Vâlcea, p. 28.

¹⁵ Corina Mihăescu, *Stilul Vicșoreanu*, București, Editura Contrast, 2006, p. 80.

Portul tradițional din microzona Horezu, dacă ne referim la structura morfologică a costumului femeiesc, se prezintă în două variante: costumul cu catrințe (zăvelci), atestat pe teritoriul Olteniei încă din epoca bronzului, și costumul cu vâlnic, denumit în Vâlcea „opreg”, a cărui vechime nu o cunoaștem, dar despre care specialiștii afirmă cu certitudine că în secolul al XIX-lea era o piesă de port frecventă, atestată în foile de zestre și în costumul ctitorilor țărani pictați în bisericile din Vâlcea¹⁶. Iarna, atât femeile, cât și bărbații purtau cojoace cu flori, fără mâneci, numite pieptare. La ora actuală, costumul popular femeiesc mai este întâlnit în satul Urșani și este purtat în sărbători, la biserică sau la nunți, fiind lăsat „moștenire” de la străbunice până în zilele noastre și păstrat cu mare cinste.

Costumul popular bărbătesc, mult mai simplu decât costumul femeiesc, se compunea din căciulă sau pălărie, cămașă, cioareci (nădragi sau ȋtari), brâu, bete și încălțăminte. Șuba și cojocul completau costumul în anotimpul răcoros. În picioare se purtau opinci, care se legau cu curele lungi, din piele de porc sau de vită, și aveau un moț în vârf. La sărbători, femeile purtau în opinci „tureci” sau „călțuni”, croiți pe picior și ornamentați cu găitane („flori de găitane”), sau cu cusătură pe marginea călțunilor. De menționat faptul că în satele aparținătoare orașului Horezu, îndeosebi în Urșani, este prezent, sub influența „ungurenilor” din Vaideeni, și costumul ciobănesc, de origine transilvăneană. Nota caracteristică a costumului ciobănesc este cromatica sobră, limitată la combinațiile de negru și alb.

O altă componentă a culturii tradiționale din spațiul horezean o constituie **folclorul**, care se caracterizează prin conviețuirea tradițiilor păstorești, aduse sau induse de „ungureni” statorniciți la Vaideeni, cu fondul autohton de factură oltenească. Folclorul vâlcean a cunoscut cristalizări specifice atât în folclorul ceremonial, al obiceiurilor din cele două cicluri, familial și calendaristic, cât și în folclorul literar, muzical și coregrafic. În ceea ce privește folclorul ceremonial, acesta este legat de cele trei momente principale din viața omului: nașterea, nunta sau căsătoria și moartea. Se mai păstrează încă obiceiurile din ciclul calendaristic, practicate mai ales de rudari: plugușorul, sorcova, mersul cu capra, de anul nou, se colindă la Crăciun cu steaua. Când vine preotul în ajunul Bobotezei prin sat, cu botezul, fetele fură fir de busuioc, pe care îl pun noaptea sub cap ca să-și viseze soarta. De Sfântul Gheorghe, se pun frunze de fag la poartă și la stâlpul casei, ca semn al biruinței primăverii asupra iernii.

La acestea se adaugă horele sătești, organizate mai ales de sărbătorile de iarnă și la Paști, cu un bogat repertoriu coregrafic (dansuri oltenești, sârba, resteul, florica și altele). Folclorul literar este mai sărac în zona Horezului, dar este reprezentat totuși prin proverbe și zicători, care concentrează experiența de viață a mai multor generații.

c. **Instituții culturale**

Cea mai importantă instituție culturală din Horezu poate fi considerată Casa de Cultură „Constantin Brâncoveanu”. Înființată în 1968, ea coordonează și astăzi activitatea culturală și educativă a orașului. Primul director al Casei de Cultură, Ion Bordincel, a înființat aici, în 1976, Galeria de Artă Populară Contemporană Horezu, care găzduiește o expoziție de costume populare și cioplituri în lemn, precum și „recolta valorică” a Târgului „Cocoșul de Hurezi”, adică piesele de ceramică premiate

---

¹⁶ Nina Florea, *Croiul și ornamentația cămășii femeiești din microzona Horezu-Vâlcea*, în „Buridava. Studii și materiale”, IV, Râmnicu Vâlcea, 1982, p. 218.

de-a lungul anilor și donate de meșterii populari. Casa de Cultură găzduiește și Biblioteca Orășenească „Ada Orleanu”, care deține un fond de carte enciclopedică de peste 37.000 volume, din care aproximativ 3.000 sunt în limbile franceză, engleză și germană. Tot în cadrul Casei de Cultură activează Ansamblul folcloric „Brădulețul”, care în 1976 a reprezentat România la Festivalul Internațional de Folclor de la Zakopane-Polonia, cucerind trofeul „Toporașul de aur”, la categoria competitivă „Ansambluri autentice”. După anul 1990 acest ansamblu folcloric a prezentat numeroase spectacole în străinătate, îndeosebi în Franța, unde a realizat schimburi culturale cu colectivul artistic similar din Alençon (Normandia)¹⁷.

2. Situația social-politică a localității până în decembrie 1989

Anul 1949 vine cu mici schimbări în administrația „comunei” Horezu, așa cum vedem din mai multe decizii semnate de primarul Ion Șodolescu. Gheorghe Căprăruși demisionează la 1 februarie 1949 din funcția de paznic câmpian¹⁸. Pe data de 1 martie 1949 se angajează Constantin I. Țambrea în calitate de administrator de islaz¹⁹. La aceeași dată se angajează Constantin M. Țoghe în calitate de paznic agricol câmpian²⁰. Tot acum se detașează Anton Dinoacă în funcția de om de serviciu, la baia comunală, care, „conform ordinelor superioare, trebuie să funcționeze permanent pentru a fi pusă la dispoziția populației comunei, pentru igiena și sănătatea locuitorilor ei”²¹. La începutul acestui an se înregistrează în țară lupte ale partizanilor din munți, care se răzvrătesc împotriva comuniștilor și a Securității. La 23 ianuarie 1949 luau ființă trupele de securitate, care făceau parte din Ministerul Afacerilor Interne. Încep să fie urmăriți și pedepsiți sau dați afară din servicii cei care erau denunțați că au fost legionari. Avem două astfel de cazuri în Horezu. Primul este înregistrat în deciziunea nr. 13 a Primăriei Horezu din 5 aprilie 1949, în care se arată: „Noi, Nicolae Ursănescu, notar-primar delegat al Comunei Horezu, Județul Vâlcea, având în vedere ordinele primite de la organele politice prin care ne pune în vedere că Dl. Constantin I. Țambrea, administrator de pășuni la această Comună, să fie pus în disponibilitate pentru că susnumitul a făcut politică legionară, luând parte activă la acțiunile fostei mișcări legionare; Având în vedere că din cercetările și constatările noastre reiese că într-adevăr susnumitul a activat înainte în fosta mișcare legionară; Având în vedere că regimul nostru de democrație populară nu încadrează asemenea elemente, decidem ca Dl. Constantin I. Țambrea să fie suspendat din serviciu la data de 5 Aprilie 1949, pentru motivul că a făcut politică legionară”²². La fel se întâmpla cu Constantin M. Țoghe: „Se pune în disponibilitate la 5 Aprilie 1949, pentru motivul că a făcut politică legionară”²³.

Tot pe teritoriul localității Horezu mai exista Organizația de Bază PMR Romani. Din Raportul de activitate făcut de Secretarul PMR Romani pentru luna august 1949, rezultă că această organizație avea un număr de 33 membri. „Participă

---

¹⁷ Doru Moțoc, „Brădulețul” pleacă în Franța, în „Curierul de Vâlcea”, I, nr. 106/7 iunie 1990, p. 2.

¹⁸ SJVIAN, Fond *Primăria Comunei Horezu*, Dosar nr. 5/1949, f. 4 verso.

¹⁹ *Ibidem*, f. 5.

²⁰ *Ibidem*, f. 5 verso.

²¹ *Ibidem*, f. 6.

²² *Ibidem*, f. 10.

²³ *Ibidem*, f. 10 verso.

în mod regulat [la ședințe] 10-15, restul 5 motivați și ceilalți nemotivați. Ședințele s-au ținut așa cum s-au dat instrucțiuni. Biroul politic se compune din tov. M. Ștefănescu secretar, A. Cârstea Cadre și T. Postavic Organizatoric. Felul de comportare a tovarășilor nu prea corespunde, datorită neunelii (lipsei de unitate-n.n.) dintre ei. De asemenea, neparticiparea la ședințe la fel. Sarcinile luate nu au fost duse la bun sfârșit²⁴. Celelalte organizații de masă din Romani erau: 1. Sfatul Popular Romani; 2. Frontul Plugarilor; 3. Căminul Cultural; 4. ARLUS; 5 Cooperativa Romani; 6. UFDR Râmești – „cu o activitate foarte slabă; 6. UTM – inexistent. Nici o muncă, nici o desfășurare de activitate din partea tineretului; 7. Sindicatul Agricol este dezorganizat complet. Nici un pic de activitate. Un refuz categoric de a-și lua sarcina de responsabili; 8. Ocolul Silvic²⁵.

O altă „realizare” a comuniștilor din Horezu au reprezentat-o întovărășirile agricole, forme asociative ale micilor proprietari de pământuri și de animale, care, când s-au constituit la noi, au funcționat în paralel cu GAC-urile și cu IAS Horezu, ale cărui baze s-au pus în anul 1959 prin comasarea unor suprafețe de teren agricol de la populație și de la marii proprietari. GAC-ul s-a transformat în GAS, fiind organizat pe fosta moșie Budurăscu, iar IAS Horezu s-a organizat în cele două ferme: ferma de stat Bela, organizată între anii 1959-1965 pe o suprafață de 302 ha, și ferma Bârzoteni, înființată în anul 1977 în scopul îngrășării mieilor.

Situația întovărășirilor la data de 1 decembrie 1960 era următoarea:

1. Întovărășirea „23 August” Romanii de Jos, avea 146 de familii cu o suprafață totală de pământ de 565 ha, din care arabil 57, cu un fond de bază în valoare de 220.000 lei;

2. Întovărășirea „Înfrățirea” Romanii de Sus, cu 78 de familii, 69 ha și 23.000 lei fond de bază;

3. Întovărășirea „1 Mai” Urșani, cu 56 de familii, 67 ha și cu valoarea fondului de bază de 26.000 lei²⁶.

Tot la data de 1 decembrie 1960, o statistică arată că satele Horezu, Bârzoteni, Olari, Ifrimești, Râmești, Tănăsești, Lunca, Romanii de Jos, Romanii de Sus și Urșani aveau un număr de 1.180 gospodării, din care 280 gospodării în întovărășiri, 695 gospodării individuale și 205 gospodării ale salariaților, cu o populație de 5.127 locuitori. Aceștia dețineau 1.374 bovine, 581 vaci, 643 porcine și 3.910 ovine²⁷. Întovărășirea Horezu, cu cele zece sate componente, avea foarte puțin teren arabil, preponderente fiind terenurile cu pășuni, livezi și pădure²⁸. În anul 1960 se organizează și SMA Horezu. Stațiunea a fost organizată pe specific de prestări servicii în zonă sau la CAP-urile din județ. Au existat secții ale SMA Horezu la Bunești, Tomșani și alte localități. Presta și servicii către populație. Dispunea în anul 1989 de 63 de tractoare și de toată gama de mașini agricole: semănători, grape, prășitoare, pluguri etc.

La 16 februarie 1968, Marea Adunare Națională adoptă Legea privind organizarea administrativă a teritoriului României, prin care se revine la vechea împărțire pe județe. Cu această ocazie, localitatea Horezu devine oraș, comunismul punându-

---

²⁴ SJVIAN, Fond P.C.R. *Comitetul raional Horezu (1946-1947)*, Dosar nr. 37/1949, f. 5.

²⁵ *Ibidem*, f. 5 verso.

²⁶ Idem, Fond *Primăria Comunei Horezu*, Dosar nr. 2/1960, f. 18.

²⁷ *Ibidem*, f. 40.

²⁸ *Ibidem*, f. 42.

și pecetea pe dezvoltarea sa ulterioară. Consiliul Popular Provizoriu al Orașului Horezu avea, la 1 iunie 1968, următorii salariați:

Nr. crt.	Numele și prenumele	Funcția	Vechimea în muncă	Studii	Apartenența politică
1.	Racoviceanu I. Ion	Secretar PCR, Președinte	19 ani	Liceul	PCR
2.	Hangiu D. Dumitru	Vicepreședinte	28 ani	Șc. Gen.	PCR
3.	Diaconu C. Carp.	Secretar	26 ani	Liceul	PCR
4.	Neagu Ilie	Statistician	21 ani	Liceul	PCR
5.	David T. Ioana	Funcționar	13 ani	SMT Agr.	PCR
6.	Lemne G. Vladimir	Șef Birou Contab.	23 ani	Gimnaziul T.	FP
7.	Stoican N. Vasile	Contabil	13 ani	Liceul	FP
8.	Pițescu C. Constantin	Casier	16 ani	Șc. Gen.	FP
9.	Andronie D. Ioana	Îngrijitoare	10 ani	5 clase	FP

Hangiu Dumitru fusese 6 ani președinte, iar Diaconu C. Carp avea o vechime de 14 ani în funcția de secretar²⁹.

În afară de aceștia, la aceeași dată mai erau la Consiliul Popular Horezu următorii angajați (salariați), care nu erau prinși în schema Comitetului Executiv: Săndulescu Ion, intendent piață, cu un salariu lunar de 825 lei; Pușoiu Ioana, responsabil baie, 785 lei; Dobroiu Nicolae, mecanic stație apă, 887 lei; Brega Vasile, refugiat născut la Drepcăuți-Hotin, îngrijitor parc, 734 lei; Leca Nicolae, îngrijitor de străzi, 734 lei; Chirioțescu Ioana, născută la Novaci, județul Gorj, îngrijitor străzi; Căprăruși Constantin, șofer autospecială, 1.071 lei; OGREZEANU Ștefan, șofer PCI, 1.286 lei, și Dumitrache Ilie, șofer PCI, 1.286 lei salariu lunar³⁰. La data de 20 iulie 1968, această schemă a cadrelor din Consiliul Popular Horezu era completată cu Dragu Mihail, născut în Măldărești, intendent piață, cu 850 lei; Tomescu Gh. Elena, arhivar, 750 lei; Mucălău Mircea, pădurar comunal, 700 lei, și Biriși Vasile, pădurar comunal, cu un salariu de 700 de lei lunar. Dintre aceștia, 8 erau înscriși în PCR, 12 la Frontul Plugarilor și 1 la UTC³¹.

La 4 iunie 1968, un refugiat basarabean, Tartacinăi Boris, adresa o cerere „Tovarășului Președinte al Consiliului Popular Provizoriu Orașenesc Horezu”, prin care arăta că a pierdut postul de secretar dactilograf în cadrul Sfatului Popular Raional Horezu prin desființarea acestuia și astfel a fost repartizat la Direcția Agricolă Județeană Vâlcea. Prin această cerere, el solicita: „Vă rog să binevoiți a mă încadra și pe mine într-un un post vacant la instituția Dvs. (fie ca secretar dactilograf, registrator sau altă funcție administrativă). Motivele pentru care cer acest lucru sunt următoarele:

²⁹ *Ibidem*, Dosar nr. 4/1968, f. 7.

³⁰ *Ibidem*, f. 11.

³¹ *Ibidem*, f. 22.

În comuna Horezu am părinții mei, pe care trebuie să-i întrețin, întrucât sunt bătrâni, bolnavi și fără nici un sprijin în afară de mine, în al doilea rând am și eu o căsuță în comuna Horezu. Menționez că am vechime în câmpul muncii administrative de 22 de ani”³².

Începând cu anul 1968, asistăm în Horezu la trecerea în proprietatea statului a unor imobile, luate în mod abuziv de către comuniști. S-a format o comisie orășenească, alcătuită din șase membri (Racoviceanu Ion și cu cei cu care era în Comitetul Executiv), care au trecut unele imobile „în patrimoniul statului” în mod abuziv și fără nici o despăgubire față de proprietari. Locuitorului Bălănescu Ion din orașul Horezu, care domicilia pe strada Unirii nr. 22, i se confisca parterul imobilului, în care comuniștii instalaseră biblioteca orășenească, iar pivnița de la subsol era închiriată cooperativei meșteșugărești pentru depozit de materiale³³. Locuitoarea Bocioc Florica, domiciliată pe str. Unirii nr. 21, într-un imobil proprietate personală dobândit prin moștenire, era văduvă și locuia singură, neavând copii. Comisia îi confisca două camere din casa în care locuia, care erau folosite ca închiriate de Cooperativa de Consum Horezu și Cooperativa Meșteșugărească, având ca destinație activitatea comercială³⁴. Ciucu Dumitru locuia pe str. Unirii nr. 32, într-un imobil dobândit prin moștenire. Acesta a fost de profesie avocat, iar din anul 1954 până la începutul anului 1968 a fost jurist consult la Sfatul Popular al Raionului Horezu, iar soția sa contabilă tot în cadrul Sfatului Popular al Raionului Horezu. În postura de pensionari, fără copii și fără părinți pe care să-i întrețină (probabil că se legau și de aceste aspecte comunistii când făceau exproprii), acestor soți li se confiscă parterul casei în care locuiau, unde funcționau birourile și atelierile cooperativei meșteșugărești³⁵. La fel se întâmpla și cu Giurea P. Iacob, care locuia pe str. Tudor Vladimirescu nr. 12 și care înainte de 23 august 1944 fusese comerciant, iar mai târziu magazioner la DCA, la data de 17 august 1968, când se făceau expropriile, fiind pensionar. Acestuia i se confisca imobilul situat în str. Unirii nr. 16, atât parterul în suprafață de 35 mp, cât și apartamentul de locuit, de la etaj³⁶.

Confiscarea imobilelor, a caselor mai mari din Horezu, era o măsură luată de comuniști împotriva așa-zisilor dușmani ai poporului (chiaburi, moșieri, comercianți), fără să se țină seama de faptul că unii dintre aceștia moșteniseră de la părinți suprafețe întinse de pământ și diferite bunuri mobile și imobile. Unul dintre cei mai înstăriți oameni din târgul Horezu la vremea anilor '60 a fost Marcea I. Gheorghe. Acesta avea în proprietate un imobil situat pe str. T. Vladimirescu nr. 11, care era închiriat pentru Banca de Stat, în care locuia și directorul băncii și care avea și o curte în suprafață de 645 mp. Totodată, el mai deținea și un imobil situat în str. T. Vladimirescu nr. 16, care era închiriat Întreprinderii de Industrie Locală pentru hotel și Cooperativei de Consum Horezu pentru restaurant, laborator cofetărie și magazii. În afară de aceste imobile, mai avea 6 magazine închiriate, amplasate pe o suprafață de 481 mp. Marcea I. Gheorghe fusese comerciant, având restaurant și hotel, cu băieții cu prăvălie și personal angajat. Pe lângă acestea, mai avea și o suprafață de teren din

---

³² *Ibidem*, f. 23.

³³ *Ibidem*, Dosar nr. 6/1968, f. 11.

³⁴ *Ibidem*, f. 15.

³⁵ *Ibidem*, f. 19.

³⁶ *Ibidem*, f. 30.

care cedase statului, pe baza Decretului nr. 15/1959, 6 hectare. Mai construisese încă două case, una în str. Lunca, pe care o vânduse lui Florescu I. Ion, și una în centrul orașului Horezu, unde locuia el³⁷.

În această situație, „Comisia Orășenească Horezu a analizat profund și cu mult simț de răspundere situația lui Marcea I. Gheorghe și propune ca imobilele din str. T. Vladimirescu nr. 11 și 16, împreună cu spațiul folosit pentru altă destinație, respectiv Banca, Restaurantul și Hotelul cu terenul pe care se găsesc amplasate să fie trecute în proprietatea statului, el având posibilitatea să locuiască împreună cu fiica sa în imobilul construit de el, care este compus din 4 camere și bucătărie³⁸.

Dar, acest comerciant nu a fost singura victimă căreia i s-au confiscat bunurile. Locuitoarea Mugescu Elena, domiciliată în Horezu, str. Târgului nr. 1, care deținea un imobil alcătuit din 2 nivele și 3 apartamente, avea spațiul de la parter închiriat Cooperativei Horezu pentru activități comerciale, iar o cameră de 25 mp era închiriată de ICS Loto. Acest spațiu a fost trecut în proprietate de stat³⁹. Munteanu D. Ștefania, care locuia pe str. Unirii nr. 11, înainte de 23 august 1944 împreună cu soțul au fost comercianți, având magazin de manufactură și fierărie. Li s-a confiscat atât spațiul de la parter, care era destinat și folosit pentru activitate comercială ca restaurant, cu o suprafață de 252 mp, cât și apartamentul situat la etaj⁴⁰. La fel se întâmpla cu locuitorul Stănușescu N. Moise din str. Unirii nr. 15, care avusese o prăvălie și un atelier de confecționat plăpumi⁴¹. Locuitorul Tomescu Gheorghe avea o casă pe str. Romani nr. 20, în care locuia, precum și una în centrul Horezului, pe str. Unirii, la parterul căreia funcționa Librăria. „Susnumitul era de profesie preot, iar soția casnică. Comisia propune ca imobilul situat la parter pe Strada Unirii Nr. 28, în care funcționează Librăria, și subsolul (pivniță), care e închiriat tot cooperativei de consum pentru depozit de mărfuri, să fie trecut în proprietatea de stat⁴². Ultimul caz de acest fel pe care-l cunoaștem este cel al locuitorului Armășescu P. Ion, din str. T. Vladimirescu nr. 44, care avea trei copii și fusese comerciant în trecut, iar în regimul comunist era gestionar la un magazin al Cooperativei de consum Horezu. În aceeași curte avea două case, una în care locuia împreună cu soția și copiii, și alta care era închiriată. Aceasta din urmă trecea în proprietatea statului⁴³.

Încadrarea localității Horezu în categoria celor urbane a atras după sine dezvoltarea urbanistică nu numai cu numele, dar și în fapt. Procesul de urbanizare a cunoscut trepte ascendente, nu numai în ceea ce privește dotarea materială, dar și cu privire la infrastructură. S-au construit clădiri pentru unități publice – învățământ, cultură, sănătate, creșă, blocuri de locuințe cu apă caldă de la agentul termic, apă curentă în gospodăriile locuitorilor, piață publică, stație PECO, toate acestea reprezentând atribute ale civilizației moderne urbane.

S-a desfășurat în ritm susținut activitatea de reabilitare a infrastructurii. Asfaltul, care până în 1955 nu era cunoscut în Horezu decât din cele văzute în alte

---

³⁷ *Ibidem*, f. 45.

³⁸ *Ibidem*, f. 46.

³⁹ *Ibidem*, f. 55.

⁴⁰ *Ibidem*, f. 65.

⁴¹ *Ibidem*, f. 91.

⁴² *Ibidem*, f. 96.

⁴³ *Ibidem*, f. 159.

părți sau din auzite, în 1985 se întindea pe drumul național 67 pe toată raza orașului, dar și pe drumurile județene spre Vaideeni, Măldărești, pe drumurile comunale spre Râmești, Romani, Olari, Urșani, pe o lungime de 18 km, trotuarele erau amenajate pe lungime de 14.000 metri liniari, mii de metri pătrați erau ocupați de spațiile verzi și de agrement, orașul ajungând să fie denumit „orașul florilor”. În parcul de la intrarea în oraș a fost amenajat un ștrand, apa potabilă captată din râurile Bistricioara și Râmești ajungea la robinete în sute de gospodării, în oraș se făceau lucrări de canalizare. Dacă stăm de vorbă la ora actuală cu oamenii mai bătrâni din Horezu, dintre care unii au fost chiar membri de partid, aceștia ne spun că dacă privim în urmă, cu toate neajunsurile sale, mai ales din ultima perioadă, regimul comunist asigura fiecăruia un loc de muncă, cel care nu muncea era obligat să muncească sau să se încadreze în muncă acolo unde i se oferea. Ei spun că aproape toți pensionarii zilelor noastre sunt cei care în regimul comunist au muncit pentru dezvoltarea României, pe care marii rechini ai tranzacției și reformei au sărăcit-o.

Dar să nu uităm că localitatea Horezu a cunoscut și Legea Marii Adunări Naționale din 18-19 decembrie 1982, care raționaliza consumul de alimente pe fiecare județ și al cărei efect era introducerea cartelei la ulei și zahăr, diferențiat pe categorii: o anumită cantitate de alimente pentru locuitorii de la orașe și mult mai puțin pentru zonele rurale, unde exista obligația ca pentru acea cartelă să predea la cooperativă ouă, lapte sau să facă contract pentru porc și vițel cu statul. Să nu uităm apoi că în anii '80 persoane aflate în alt oraș decât cel în care aveau domiciliul nu putea cumpăra pâine din localitatea respectivă. Oamenii ocupau din timpul nopții locuri la rând la Alimentara pentru a cumpăra o bucătică de carne sau un litru de lapte. Criza generală a regimului comunist s-a manifestat și mai puternic după 15 iunie 1981, când Fondul Monetar Internațional a aprobat acordarea unui credit pe 3 ani României în valoare de 1.322 milioane dolari, pentru asigurarea echilibrului balanței de plăți externe. Totodată, FMI a acordat și un credit de 203 milioane dolari în cadrul facilității de finanțare compensatorie, ca urmare a fluctuațiilor de export în 1980. Atare credite au îngăduit finanțarea în continuare a industrializării forțate a țării, cu toate urmările negative, și asupra economiei în ansamblu și a nivelului de trai al populației. Primatul ideologic și al modelului sovietic în viața economică și socială a României va continua fără întrerupere până în decembrie 1989.

3. Viața religioasă a localității în perioada comunistă

Monumentele de arhitectură și artă religioasă de pe teritoriul orașului Horezu, unele foarte vechi, altele mai noi, ne ajută să înțelegem forța de creație a țaranului vâlcean, izvorâtă dintr-o credință puternică, ancorată în tradiție, dar pusă în legătură și cu marile creații europene din diversele epoci ale istoriei. Ele sunt și ctitorii voievodale, dar în majoritate sunt biserici ridicate de reprezentanți ai păturii de mijloc a societății rurale a vremii, ai stării a treia: boiernașii de țară, slujbașii îmbogățiți, negustorii și târgoveții, clericii, cu contribuția și mâna de lucru a țaranilor moșneni și clăcași, pe care îi găsim prezenți în pisaniile bisericilor din Horezu⁴⁴. Lăcașurile de cult ctitorite de boiernași și țărani fac din această localitate nucleul palpitant, inima unei lumi extraordinare de viață religioasă, de cultură și artă creștină, care este spațiul subcarpatic.

---

⁴⁴ Andrei Pănoiu, *Pictura votivă din nordul Olteniei (secolul XIX)*, București, Editura Meridiane, 1968, p. 9.

Desigur, lăcașul de cult cel mai important din localitatea Horezu este Mănăstirea Hurezi, principala ctitorie a voievodului martir Constantin Brâncoveanu, care a dus și va duce peste veacuri faima acestor locuri. Este vorba de fapt de un ansamblu de arhitectură realizat între anii 1690-1697, care a fost înscris în Lista Patrimoniului Cultural Mondial în anul 1993 și care este alcătuit din următoarele edificii: biserica principală sau biserica mare a mănăstirii, cu hramul „Sfinții Împărați Constantin și Elena” (1690-1694); Paraclisul „Nașterea Maicii Domnului” (1696-1697); biserica bolniței, construită de doamna Marica Brâncoveanu (1696-1699); Schitul „Sfinții Apostoli”, zidit în 1698 de către arhimandritul Ioan, primul egumen al mănăstirii, cu ajutorul financiar al domnitorului C-tin Brâncoveanu; schitul „Sfântul Ștefan”, construit de Ștefan, al doilea fiu al domnitorului, în anii 1702-1703, la care se adaugă palatul domnesc, turnul-clopotniță de la poartă, trapeza și corpurile de chilii de pe laturile de nord, vest și sud, toate fiind înconjurată de un zid de incintă care transmite până în zilele noastre aspectul de fortăreață, de cetate medievală pe care-l are Mănăstirea Hurezi.

De remarcat faptul că autoritățile din perioada comunistă au acordat o atenție deosebită acestui ansamblu arhitectural de la Hurez, poate tocmai datorită importanței sale istorice și valorii artistice. Față de alte provincii românești, în Oltenia au existat încă din veacul al XVIII-lea forme de activitate organizată în ce privește restaurarea monumentelor istorice. Astfel, după anul 1900 a existat la Râmnicu Vâlcea și, apoi, la Craiova, un Birou (Secțiune Regională) al Comisiunii Monumentelor Istorice, care avea în atenție 24 de ansambluri mănăstirești și 411 biserici ridicate înainte de 1934 în Oltenia, considerate sub aspect juridic monumente istorice. Arhitectul Al. Referendaru a condus la Râmnicu Vâlcea respectivul birou până în anul 1925 – lucrând cu arhitectul P. Demetrescu și funcționarul Orsi Anodiste –, dată după care activitatea acestuia a fost transferată la Craiova și preluată de arhitectul I.L. Atanasescu, acesta îndeplinind-o din ianuarie 1927 până la 30 decembrie 1943⁴⁵.

Comisiunea Monumentelor Istorice alocase încă din anul 1935 suma de 165.000 lei pentru lucrările de restaurare la Mănăstirea Hurezi (acoperirea cu olane, lemnărie etc.), la care se adăugau alți 18.000 lei în 1936⁴⁶. Următoarea restaurare importantă a avut loc după ce mareșalul Ion Antonescu a vizitat Mănăstirea Hurezi la începutul lunii august 1944, acesta luând hotărârea să se dea un milion de lei de la Președinția Consiliului de Miniștri, iar Comisiunea Monumentelor Istorice urma să facă formalitățile în timp de zece zile. Cu acest prilej, Aurelian Sacerdoțeanu, la 24 iulie 1944, propunea: aducerea maicilor de la Orhei; refacerea picturii; completarea tâmplii vechi; iar „pentru alte nevoi ale acestei mănăstiri deocamdată iau note și voi refera la timp potrivit. Numai vremea de cumpănă ce trăim să ne îngăduie aceasta”⁴⁷.

Tot la Hurezi, pictorul I. Gheorghiuță găsea tâmpla de la „Sfinții Apostoli”, o reală „bijuterie”, într-o stare de degradare, propunând la 22 iulie 1944 restaurarea ei, în baza unui deviz de lucrări. În anul 1944 a început lucrarea de restaurare, care a durat doi ani, iar în anul următor devizul de lucrări a fost de 6.800.000 lei. Catape-

---

⁴⁵ Ioan Opreș, *Monumentele istorice din România (1850-1950)*, București, Editura Vremea, 2001, p. 369.

⁴⁶ Idem, *Restaurări la monumentele istorice din Oltenia între 1850-1950*, în „Mitropolia Olteniei”, XL, nr. 4/1988, p. 14, nota 29.

⁴⁷ Idem, *Monumentele istorice din România (1850-1950)*, p. 36.

teasma a fost completată cu icoanele lipsă și consolidată de către pictorul Ilie Dumitrescu din Costești⁴⁸. Repararea tencuielilor la bolțile incintei principale, a porții de la intrare, a fântâniei și a tencuielilor fațadelor bisericii au continuat, atingând la sfârșitul anului 1947 suma de 80 milioane lei. Nevoia împrejmuirii cu zid de piatră, tencuirea fațadelor principale la paraclis, înlocuirea olanelor la corpul de case de la poartă, grinzi noi la foisor și acoperirea cu șită a salonului oficial erau lucrări pe care Al. Petiț le raporta președintelui Comisiunii la 27 noiembrie 1948⁴⁹. Tot Comisiunea Monumentelor Istorice, găsind schitul Sfântul Ștefan în paragină, a intervenit și a restaurat acest sfânt lăcaș între anii 1954-1958, intervenind cu fonduri atât Patriarhia Română, prin patriarhul Justinian Marina, vâlcean de-al nostru, cât și Departamentul Cultelor⁵⁰.

Regimul comunist a avut în vedere crearea cadrului juridic și a celui organizatoric pentru ocrotirea patrimoniului cultural românesc, prin înființarea Direcției Monumentelor Istorice (HCM 781/1959), fapt care a permis instituirea unui sistem național de ocrotire adecvat, compus din sectoare specializate de cercetare, evidență, proiectare și conservare-restaurare. Între lucrările mai importante – numai până în 1964 au fost restaurate 80 de obiective –, se numără și Mănăstirea Hurezi. DMI a făcut restaurări la mari ansambluri, relevantă fiind cifra de 104 șantiere de restaurare care au fost deschise între anii 1954-1974, între care s-a numărat și Mănăstirea Hurezi⁵¹. Despre această perioadă își și amintește Monahia Mihaela Ghișoiu de la Hurezi, care consemna la 1 aprilie 1972: „În curgerea vremii s-au făcut multe reparații acestui ansamblu arhitectonic, dar cea mai importantă și completă este ultima restaurare, care a avut loc între anii 1960-1972. Întregul complex a avut de suferit o vastă și serioasă restaurare, prin care valoarea și importanța lui crește foarte mult. S-au investit milioane de lei, pentru a readuce întregul ansamblu arhitectonic și artistic la aspectul său inițial, pentru a-l consolida, pentru a-l înfrumuseța și a-l face în întregime utilizabil și în sfârșit pentru a putea fi păstrat și prezentat la înălțimea care i se cuvine. Dar, nu numai milioane de lei s-au investit, ci și o deosebită capacitate de muncă fără preget a ostenitorilor Direcției Monumentelor Istorice și de Artă, care, ca și ctitorul Constantin Brâncoveanu, pot spune că n-au dat somn ochilor și repaus tâmplor până la desăvârșirea acestei lucrări de mari proporții”⁵².

În perioada 1960-1972 s-au reluat lucrările mai vechi executate între 1907-1912, proiectantul general al lucrărilor de restaurare fiind arhitectul Ștefan Balș, iar șeful de șantier Dan Lotru. Ștefan Balș a executat aceste lucrări într-o viziune nouă, care a fost modelată atât de filosofia „venețiană”, cât și de noi descoperiri. Operând la tencuielile, pardoseala, ferestrele și ușile reședinței voievodale o serie de adecvări de restituire a vechilor linii, arhitectul a recuperat forme și poziționări originare. La biserica mare, el a dispus înlocuirea șitei de brad cu cea de azbociment și a dezvelit

---

⁴⁸ Arhiva Protopopiatului Horezu (în continuare: APH), *Județul Vâlcea*, dosar nr. IV/1972, f. 3.

⁴⁹ I. Opreș, *Monumentele istorice din România*, p. 395.

⁵⁰ Gherasim Cristea, Episcopul Râmnicului, *Mănăstirea Horezu, candela nestinsă a ortodoxiei românești*, Râmnicu Vâlcea, Editura Conphys, 2003, p. 80.

⁵¹ I. Opreș, *Ocrotirea patrimoniului cultural*, București, Editura Meridiane, 1986, p. 180.

⁵² APH, *Județul Vâlcea*, dosar nr. 4/1972 al bisericii Sfintei Mănăstiri Hurezi, f. 4.

decorația de pe fațadă⁵³. Despre bolnița Mănăstirii Hurezi, Monahia Mihaela Ghișoiu spunea: „Cea mai importantă și mai completă reparație ce s-a adus ansamblului «Bolnița» este cea din zilele noastre, între anii 1961-1971, în cadrul restaurărilor de la Hurezi. Suma alocată, de peste un milion de lei, s-a folosit pentru cercetarea și consolidarea ruinelor chiliilor, pentru foișor, care s-a acoperit cu șifă de azbociment și pentru repararea bisericii, căreia, pe lângă alte reparații exterioare și interioare, i s-a adăugat și învelitoare de aramă. Reconstituirea zidului de epocă cu bolovani de râu și cărămidă, în stil brâncovenesc, încheie această minunată realizare arhitectonică brâncovenească”⁵⁴.

După cum se poate observa, după aproape două decenii de stabilitate, de copiere nefastă a unor modele străine, impuse cu forța, de promovare a intoleranței și urii, a realismului socialist în literatură și artă, la care au trebuit să facă față și liderii supraviețuitori, și patrimoniul cultural a parcurs un răgaz de liberalizare, început în aprilie 1964 și încheiat, în linii generale, odată cu seismul din 4 martie 1977. Măsuri de natură juridică – reorganizarea teritorială prin reînființarea județelor în 1968, iar în anul următor Legea nr. 64/19 decembrie 1969 pentru aprobarea Decretului nr. 724/1969 privind protejarea și păstrarea bunurilor de interes național ce reprezintă valori artistice, istorice sau documentare, precum și a unor obiecte conținând metale prețioase și pietre prețioase –, inserția în structurile UNESCO și o politică mai apropiată de interesele naționale și mai deschisă în plan extern au adus unele consecințe pozitive pe seama patrimoniului cultural și al instituțiilor care îl administrează, așa cum s-a întâmplat și la Hurezi⁵⁵. Artizanii reformării sistemului ocrotirii bunurilor culturale din România, inclusiv a încadrării dreptului național în cel internațional, pot fi considerați Vasile Drăguț, Radu Florescu, Iulian Antonescu, Aurel Moldoveanu și Ioan Opriș, iar în ceea ce privește Ministerul de Interne, colonelul Teodor Lăzărescu, respectiv dr. Lucian Ionescu de la Ministerul Justiției⁵⁶.

Din perspectiva numerică a marilor valori păstrate din perioada medievală pe teritoriul localității Horezu, A. Baltazar aprecia: „Aceste frescuri, care împodobesc atât de strălucit interiorul bisericii Hurezului, sunt, împreună cu piesele de sculptură din sobra operă arhitecturală, cele câteva tezaure de artă religioasă românească pe care vremea și oamenii, vrăjmașii cei de veci întâlniți în pomenirea artei vechi, le-au cruțat mai cu osebire”⁵⁷. Tocmai existența acestor valori inestimabile la Hurezi a făcut ca regimul comunist să acorde o atenție deosebită acestui ansamblu de arhitectură și de artă religioasă.

La 25 iulie 1950, când are loc o nouă organizare administrativ-teritorială a țării, localitatea Horezu, ca fostă reședință de plasă, devine sediul raionului Horezu din cadrul regiunii Vâlcea, iar din 1952 al regiunii Argeș. Totodată, se conturează ideea ca aici să se înființeze centrul administrativ al Protopopiatului Horezu. La 1

---

⁵³ I. Opriș, *Monumentele istorice din România (1850-1950)*, p. 392, nota 100.

⁵⁴ APH, *Județul Vâlcea*, dosarul IV/1972 al bolniței Mănăstirii Hurezi, f. 3.

⁵⁵ I. Opriș, *Patrimoniul cultural național între lege și fărădelege*, București, Editura Stefadina, 2018, p. 27.

⁵⁶ *Ibidem*, p. 28, nota 30.

⁵⁷ A. Baltazar, *Frescurile de la Hurezi, Biserica cea mare*, în „Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice”, II, 2, 1909, p. 73.

martie 1968 se desființează regiunile și raioanele, se revine la tradiționala organizare a țării în județe, iar localitatea Horezu este declarată oraș.

Așa se face că, în conformitate cu vechiul principiu al dreptului canonic, care prevede ca împărțirea administrativ-teritorială bisericească să urmeze pe cea administrativă a statului, Protopopiatul Horezu a căpătat un contur precis ca unitate administrativ-bisericească din anul 1968, în condițiile în care se avea de ales între localitățile Bălcești și Horezu ca sediu de Protoierie. Când s-a luat această hotărâre s-au avut în vedere eforturile depuse în anii anteriori lui 1968 pentru construirea unui sediu, timp în care administrația Protoieriei a funcționat între 1950-1960 în Horezu, într-o casă particulară cu chirie, iar între 1960-1965 la Mănăstirea Hurezi. Toate aceste eforturi au fost susținute și binecuvântate de vrednicul de pomenire Iosif Gafton, primul episcop al Eparhiei Râmnicului și Argeșului, de la 5 februarie 1949 până la 9 iunie 1984, eparhie care se întindea peste județele Vâlcea, Argeș și Olt.

Sediul Protoieriei Horezu era stabilit în curtea catedralei din târgul Horezu, cu hramul „Nașterea Maicii Domnului”, sfințită la data de 8 septembrie 1946. O placă comemorativă consemna darea în folosință a sediului vechi, astfel:

„PROTOIERIA RAIONULUI HOREZU

Acest local s-a construit în anii 1964-1965, cu sprijinul Sfintei Episcopii a Râmnicului și Argeșului și cu ajutorul parohiilor din Protopopiat.

S-a inaugurat la 9 noiembrie 1965, în prezența PS EPISCOP IOSIF”.

Protopopiatul Horezu avea în componența sa, în regimul comunist, un număr de 68 de parohii, dintre care două erau considerate parohii urbane (Târgu Horezu și Horezu II), iar celelalte, în număr de 66, erau parohii rurale. În această perioadă, mai mulți preoți au îndeplinit funcția de protoiereu: Pr. Rădulescu Gh. Ioan de la Parohia Fometești, urmat de Pr. Lupescu Costică, secretar la Protoierie de la 1 februarie 1957 și protoiereu titular de la 1 aprilie 1959 până la 1 aprilie 1985, după care a urmat Pr. Dumitru Viezuianu, la ora actuală preot al comunității românești din Salzburg-Austria, precum și Pr. Victor Lepea, pentru foarte puțin timp. Aceștia au condus preoțimea din zona Horezului în condiții grele, de imixtiune a organelor Partidului Comunist și ale statului, mai cu seamă ale Ministerului de Interne și ale Departamentului Cultelor în viața Bisericii, ceea ce a determinat o serie de reacții ferme ale unor preoți care au luat poziție împotriva campaniei de persecuție a Bisericii Ortodoxe Române.

Din punct de vedere al apartenenței religioase, credincioșii din localitatea Horezu au fost și în regimul comunist și sunt și acum în majoritate ortodocși, fără să se înregistreze membri ai unor culte neoprotestante sau case de rugăciuni ale acestora. Un avantaj al acestor locuri a fost și acela că s-a păstrat proprietatea asupra pământurilor, locuitorii respectând sărbătorile religioase, spre deosebire de zonele cooperativizate de la câmpie, unde nu se ținea seama de duminici și sărbători, și unde oamenii, încetul cu încetul, s-au îndepărtat de biserică și de viața religioasă. Biserica satului a rămas, până în zilele noastre, factorul de coeziune a obștii, locul de întâlnire la slujbă, la hramul anual sau la servicii religioase (botez, cununie, înmormântare), pe care regimul comunist nu le-a putut înlătura din viața oamenilor.

În regimul comunist, lăcașurile de cult și locuitorii din Horezu au fost grupați în următoarele parohii (două urbane și una rurală):

1. Parohia urbană Târgu Horezu, aflată în centrul localității Horezu, cu trei biserici:

a) Biserica parohială cu hramul „Nașterea Maicii Domnului”, construită între anii 1927-1946 de credincioși, prin stăruința preotului Brutus Mateescu, cu pictură în frescă, executată de către pictorul Artemie Avochian;

b) Biserica filială cu hramurile „Intrarea în Biserică a Maicii Domnului” și „Sfântul Ioan Botezătorul”, cunoscută sub denumirea de „Biserica din Târg” sau „Biserica Veche”, zidită din piatră și cărămidă între anii 1800-1804 și zugrăvită în 1807 de Ion Urșanu, vătaf de plai, și Constantin Covrea, ajutați de alți boiernași ai târgului Horezu. Până în 1946, când s-a dat în folosință noua biserică „Nașterea Maicii Domnului”, aceasta a fost biserica parohială a localității. După această dată, ea a fost lăsată în paragină, cu toate că era monument istoric, slujindu-se aici doar o dată pe an, în ziua hramului principal, la 21 noiembrie, cel de-al doilea hram dispărând de-a lungul timpului. În 1992 a devenit din nou biserică parohială, pentru parohia nou înființată Horezu I, fiind restaurate atât pictura, cât și acoperișul, în anii 1995-1996;

c) Biserica filială situată la intrarea în vestitul cartier al ceramiștilor, Olari, construită de marea familie de boiernași Covrea, ai cărei urmași au alcătuit „mahalaua Covrești”. Biserica a fost terminată în iunie 1826 și avea inițial trei hramuri: „Sfinții Voievozi Mihail și Gavriil”, „Sfântul Vasile cel Mare” și „Sfinții Împărați Constantin și Elena”. La ora actuală, biserica este cunoscută sub numele de „Sfântul Vasile-Covrești”, deoarece celelalte două hramuri au dispărut din tradiția credincioșilor. Paroh al acestei parohii în regimul comunist a fost preotul Lupescu Costică, hirotonisit la 1 ianuarie 1953 pe seama parohiei Urșani, cel care a îndeplinit funcția de protoiereu al Protopopiatului Horezu. Acesta a fost distins în anul 1973 cu efigia jubiliară „25 de ani de la întronizarea Prea Fericitului Patriarh Justinian”.

2. Parohia urbană Horezu II, cu trei biserici, situate în cartierele orașului Horezu de la acea vreme, și anume:

a) Biserica parohială cu hramurile „Intrarea în Biserică” și „Sfântul Ioan Botezătorul”, în cartierul Urșani, construită de același vătaf de plai Ion Urșanu în anul 1800 și zugrăvită în anii 1804-1805. În afară de cele patru monumente de zid binecunoscute din zonă (Urșani, Târgul Horezu, Slătioara-Vioești și Slătioara-Cociobești), el a ridicat, singur sau împreună cu alți boiernași sau localnici, alte cinci biserici de lemn în satele din jurul localității Horezu, toate dispărute la ora actuală. În regimul comunist, prin grija Comisiei Monumentelor Istorice, biserica de la Urșani a fost reparată în anii 1911 și 1934⁵⁸;

b) Biserica filială cu hramul „Duminica Tuturor Sfinților”, situată în cartierul Bălănești, este cel mai vechi monument istoric de pe teritoriul orașului Horezu. Zidită între anii 1650-1652, pe vremea lui Matei Basarab, de către Ștefan mitropolitul Ungro-Vlahiei și pictată în anul 1658, această biserică este sfințită de ctitor pe vremea voievodului Mihnea al III-lea (1658-1659). A fost refăcută la 1859 de boierii localnici Stănică Bălănescu și Niță Prodescu, după cum stă scris în altar, deasupra ușilor împărătești. Este monument istoric și a fost reparată în 1931;

c) Biserica filială cu hramul „Sfinții Îngeri”, situată în cartierul Bârzoteni, a cărei construcție a fost începută în anul 1821 de boierul Simion împreună cu Radu

---

⁵⁸ Pr. Constantin Mănescu-Horezu, *Lăcașuri de cult ctitorite de boiernași și țărani în zona plaiului Horezu, județul Vâlcea*, în vol. jubiliar „Episcopia Râmnicului. 500 de ani de la înființare (1503-2003)”, Râmnicu Vâlcea, Editura Adrianso, 2005, p. 358.

Greco-Oteșanu și terminată în 1861, când a târnosit-o Sfântul Calinic de la Cernica, episcopul Râmnicului-Noului Severin. La ora actuală, acest lăcaș de cult mai este cunoscut în orașul Horezu cu denumirea de „Biserica Ceaușu”, deoarece un om foarte credincios, Ion P. Ceaușu, născut în 1878, deși avea o familie numeroasă, alcătuită din opt copii, în anii 1922-1923, când s-a reparat biserica, a donat cea mai mare sumă de bani, precum și o bucată de pământ pentru cimitirul și curtea bisericii. Este monument istoric și a fost reparat de mai multe ori în regimul comunist.

Paroh al acestor biserici a fost preotul Gheorghe I. Tomescu, născut la 13 mai 1911, preoțit la această parohie la 25 decembrie 1937 și duhovnic din anul 1941.

La aceste două parohii urbane se adăuga Parohia rurală Râmești, formată din satele Romanii de Jos, Romanii de Sus, Gura Râului și Râmești, care nu erau incluse încă în orașul Horezu, făcând parte din comuna Romani. Această parohie este alcătuită din patru biserici:

1. Biserica parohială cu hramul „Intrarea în Biserică a Maicii Domnului”, situată în cătunul Gura Râului sau Ifrimești, zidită din temelie cu cheltuiala preotului Filimon Angelescu, împreună cu credincioșii satului, până deasupra ferestrelor, din anul 1910 și până în 1916, dată la care lucrările au stagnat din cauza războiului de întregire a neamului românesc. În anul 1924 s-au continuat lucrările de zidărie, tencuieli, pictură, tâmplărie etc., până în anul 1943, când s-a sfințit această biserică, și anume în luna iulie 1943. După cum se poate vedea, datorită situației grele a vremii, construirea acestei biserici a durat 33 de ani.

2. Biserica filială „Sfinții Îngeri Mihail și Gavril”, fost schit al Mănăstirii Hurezi, situată în satul Romanii de Jos și ctitorită de arhimandritul Ioan, egumenul mănăstirii între 1700-1714, pentru „mahalaua Țigănia”, adică pentru robii mănăstirii. Mai târziu, biserica a fost reparată și zugrăvită, în anul 1757, de Dimitrie Zugravul, prin grija egumenului horezean Dionisie Bălăcescu⁵⁹. În vremea voievodului C-tin Brâncoveanu, acest lăcaș de cult făcea parte din ansamblul monastiresc al Hurezului. La ora actuală servește ca biserică de mir pentru enoriașii din satul Romanii de Jos.

3. Biserica filială cu hramul „Sfinții Îngeri”, situată în satul Romanii de Sus, construită din lemn între anii 1875-1877 prin osârdia și cheltuiala lui Nicolae Popescu și a preotului Simion Popescu. A fost acoperită cu șită până în anul 1965. Cu toate restricțiile impuse de regimul comunist, biserica a fost îngrijită și reparată de enoriași, care au acoperit-o cu tablă galvanizată.

4. Biserica filială cu hramul „Sfinții Voievozi”, construită în satul Râmești între 1896-1901, pe locul unde fusese ridicată, la 8 noiembrie 1817, o bisericuță din lemn de brad, acoperită cu șită, de către Matache Vispescu⁶⁰. Fiind construită tot din lemn și având doar fundația din piatră, și bisericuței de la 1901 i-a fost consolidată temelia în anul 1926, fiind atât de șubredă încât se punea problema demolării ei. O nouă resfințire, după lucrările de consolidare și repictare, avea loc la 12 octombrie 1986, prilej cu care s-a schimbat hramul de la 8 noiembrie la 14 octombrie, sărbătoarea Cuvioasei Parascheva.

---

⁵⁹ Radu Crețeanu, *Mari ctitori de locașuri sfinte. 2. Dionisie Bălăcescu*, în „Mitropolia Olteniei”, XXV, nr. 11-12, 1973, p. 924.

⁶⁰ Pr. I. Popescu-Cilieni, *Biserici, târguri și sate din județul Vâlcea*, Craiova, Editura Ramuri, 1941, p. 55.

În regimul comunist, această parohie a avut doi preoți, tată și fiu, Filimon Angelescu și Gheorghe F. Angelescu, acesta din urmă conducând parohia până la 1 iulie 1973. El a fost urmat de preotul Dumitru N. Trăistaru și de preotul Diaconu Grigore, care era urmărit de Securitate tocmai pentru că-și făcea datoria față de biserică și de enoriașii săi. De altfel, localitatea Horezu a avut în regimul comunist preoți care au fost oameni de excepție prin vârsta, prin vigoarea și prin râvna lor față de slujirea în favoarea Bisericii și a neamului nostru românesc. Ei erau prezenți în mijlocul poporului, aveau autoritate în fața credincioșilor, fiind alături de aceștia și la muncă, și la necazuri, și la bucurii. Acești preoți s-au luptat pentru apărarea dreptei credințe, pentru propovăduirea cuvântului Evangheliei, pentru apropierea oamenilor de Dumnezeu.

La aceste biserici parohiale sau de enorie se adaugă mănăstirile, schiturile și metocurile din cuprinsul Protopopiatului Horezu, între care se situează la loc de cinste ansamblul arhitectural al Mănăstirii Hurezi, înscris în lista Patrimoniului Cultural Mondial, care a dus și va duce peste veacuri faima localității Horezu.